Yeti?kin Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Yeti?kin Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i* . Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33313

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Yeti?kin Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i (YSOÖ), yeti?kin bireylerin sa?l?k okuryazarl??? düzeylerini ölçmek amac?yla geli?tirilmi? özgün bir ölçme arac?d?r. Sezer ve Kad?o?lu taraf?ndan 2014 y?l?nda geli?tirilen bu ölçek, sa?l?kla ilgili bilgiye eri?me, anlama, de?erlendirme ve uygulama becerilerini kapsayan çok boyutlu bir yap?y? hedeflemektedir. Ölçek, 23 maddeden ve sekiz faktörden olu?makta olup, farkl? madde tiplerini (evet/hay?r, bo?luk doldurma, çoktan seçmeli ve e?le?tirme) bar?nd?ran karma??k bir derecelendirme sistemine sahiptir.

Yap?lan psikometrik analizler sonucunda, ölçe?in geçerli ve güvenilir oldu?u tespit edilmi?tir. Aç?klay?c? Faktör Analizi (AFA), toplam varyans?n önemli bir k?sm?n? (%60.68) aç?klayan sekiz faktörlü bir yap?y? desteklemi?, iç tutarl?l?k katsay?s? olan Cronbach Alpha de?eri ise .77 olarak bulunmu?tur. Bu bulgular, YSOÖ'nün akademik ve klinik çal??malarda sa?l?k okuryazarl??? düzeyini de?erlendirmek için uygun bir araç oldu?unu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Sa?l?k Okuryazarl???, Yeti?kin Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i, Ölçek Geli?tirme, Psikometrik Özellikler, ?ç Tutarl?l?k, Faktör Analizi.

Yazarlar

Ay?e Sezer, Hediye Kad?o?lu.

Amaç

Yeti?kin Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i'nin temel amac?, yeti?kin bireylerin sa?l?kla ilgili kararlar al?rken ve sa?l?k hizmetlerini kullan?rken ihtiyaç duyduklar? temel okuryazarl?k becerilerini tespit etmektir. Ölçek, bireylerin sa?l?k bilgilerini ne ölçüde anlayabildi?ini, yorumlayabildi?ini ve bu bilgileri kendi sa?l?k davran??lar?na dönü?türebildi?ini ölçmeyi hedefler.

Ölçe?in geli?tirilmesi, Türkiye ba?lam?nda kültürel olarak hassas ve geçerli bir sa?l?k okuryazarl??? de?erlendirme arac?na olan ihtiyac? kar??lamak için gerçekle?tirilmi?tir. Bu sayede, sa?l?k profesyonelleri ve ara?t?rmac?lar, dü?ük sa?l?k okuryazarl??? düzeyine sahip risk gruplar?n? belirleyebilir ve müdahale stratejilerini buna göre ?ekillendirebilir.

Yap?

YSOÖ, geni? ve çok boyutlu bir yap? olan sa?l?k okuryazarl??? yap?s?n? ölçmektedir. Sa?l?k okuryazarl???, yaln?zca okuma ve yazma becerilerini de?il, ayn? zamanda say?sal becerileri, ileti?im becerilerini ve karma??k sa?l?k sistemlerinde gezinme yetene?ini de içerir. Ölçe?in sekiz

ARABPSYCHOLOGY.COM

faktörlü yap?s?, bu karma??k yap?n?n farkl? alt bile?enlerini (örne?in, randevu sistemi bilgisi, ilaç etiketlerini anlama, önleyici sa?l?k bilgisi) temsil etti?ini dü?ündürmektedir.

Yap?lan analizler, ölçe?in sa?l?k okuryazarl???n?n temel bili?sel ve i?levsel boyutlar?n? kapsad???n? göstermektedir. Bu yap?, bireyin sa?l?k durumunu yönetme yetene?i ve sa?l?k sonuçlar? üzerindeki etkileri aç?s?ndan kritik öneme sahiptir.

Geçerlik

Ölçe?in yap? geçerli?ini incelemek amac?yla Aç?klay?c? (Ke?ifsel) Faktör Analizi (AFA) uygulanm??t?r. AFA sonuçlar?na göre, Yeti?kin Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i (YSOÖ) sekiz faktörlü bir yap? sergilemektedir.

Bu sekiz faktörün, ölçekteki toplam varyans?n %60.68'ini aç?klad??? tespit edilmi?tir. Faktörlerin belirlenmesinde, genellikle kabul gören standarda uygun olarak, öz de?eri (Eigenvalue) 1'in üstünde olan faktörler dikkate al?nm??t?r. Bu sonuç, ölçek maddelerinin kuramsal olarak beklenen çok boyutlu yap?y? yeterli düzeyde temsil etti?ini ve yüksek oranda varyans aç?klad???n? göstermektedir.

Güvenirlik

YSOÖ'nün iç tutarl?l???n? de?erlendirmek amac?yla Cronbach Alpha güvenirlik katsay?s? hesaplanm??t?r. Yap?lan analizler sonucunda katsay? .77 olarak bulunmu?tur.

Genel kabul gören psikometrik standartlara göre, .70 ve üzeri Cronbach Alpha de?erleri, ölçe?in iç tutarl?l???n?n yeterli düzeyde oldu?unu ve maddelerin ayn? yap?y? ölçme konusunda tutarl? oldu?unu göstermektedir. Bu bulgu, Yeti?kin Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i'nin güvenilir bir ölçüm arac? olarak kullan?labilece?ini teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçek geli?tirme çal??mas?n?n önemli bir ad?m? olan Ke?ifsel Faktör Analizi (KFA), ölçe?in faktör yap?s?n? ortaya ç?karm??t?r. Analizler sonucunda, 23 maddelik ölçe?in, öz de?eri 1'in üzerinde olan sekiz ana faktör alt?nda topland??? görülmü?tür.

Bu sekiz faktörlü yap?, toplam varyans?n %60.68'ini aç?klamaktad?r. Bu yüksek aç?klanan varyans oran?, ölçek maddelerinin sa?l?k okuryazarl??? yap?s?n?n farkl? bile?enlerini etkin bir ?ekilde ölçtü?ünü ve yap?n?n teorik olarak güçlü oldu?unu göstermektedir. Faktörlerin ayr??mas?, sa?l?k okuryazarl???n?n tek bir genel puandan ziyade çok boyutlu bir beceri seti olarak ele al?nmas? gerekti?ini desteklemektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geli?tirme (Özgün Ölçek)

Format: Karma Tip (Çoktan Seçmeli, Bo?luk Doldurma, Evet/Hay?r, E?le?tirme)

Mevcut Dil: Türkçe

Hedef Popülasyon: Yeti?kinler

Ya? Grubu: Yeti?kin Ya? Grubu

Popülasyon Detaylar?: Çal??ma, genel yeti?kin popülasyonu üzerinde gerçekle?tirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Bireylerin sa?l?kla ilgili metinleri, say?sal verileri ve talimatlar? anlama, yorumlama ve kullanma becerilerini ölçen bilgi ve beceri tabanl? maddelerden olu?ur.

Derecelendirme ve Puanlama

Ölçek, 23 maddeden olu?makta olup, puanlama maddelerin türüne göre farkl?l?k göstermektedir. Temel puanlama mant???, do?ru yan?tlar?n 1 puan, yanl?? veya bo? yan?tlar?n 0 puan almas? esas?na dayan?r.

Evet/Hay?r Maddeleri (13 madde): Pozitif anlaml? maddeler 1, negatif anlaml? maddeler 0 puan al?r.

Bo?luk Doldurma Maddeleri (4 madde): Do?ru yan?t 1 puan, yanl?? yan?t 0 puan al?r.

Çoktan Seçmeli Maddeler (4 madde): ?ki veya ikiden fazla do?ru yan?t? i?aretleyenler 1 puan al?r; hiç bilmeyenler veya do?ru ile birlikte yanl?? yan?t? i?aretleyenler 0 puan al?r.

E?le?tirme Maddeleri (2 madde): ?kiden fazla do?ru e?le?tirme yapanlar 1 puan, di?erleri 0 puan al?r.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2014 (Yay?n Y?l?)

?zinler ve Ücret: Ölçe?in akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m? için sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Kaynaklar

Sezer, A. ve Kad?o?lu, H. (2014). Yeti?kin Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i'nin geli?tirilmesi. *Anadolu Hem?irelik ve Sa?l?k Bilimleri Dergisi*, *17*(3), 165-170.

Sorumlu Yazar ?leti?im: ayses_18_9@hotmail.com

Bu çal??man?n orijinal PDF dosyas?na a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir:

yetiskin-saglik-okuryazarligi-olcegi-toad.pdf

Yeti?kin Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in orijinal maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Ancak ölçe?in yap?s? a?a??daki gibidir:

Ölçek toplam 23 maddeden olu?maktad?r.
Ölçek sekiz faktörlü bir yap?ya sahiptir.
Maddeler, evet/hay?r, bo?luk doldurma, çoktan seçmeli ve e?le?tirme formatlar?nda haz?rlanm??t?r.

Ölçek maddelerinin tam metnine ula?mak için referans gösterilen makalenin incelenmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM